

La farmàcia de Torredembarra 1932.(Antiga Gallart).

Interior de la farmàcia.

El "Laboratorio Pérez-Iborra" (1935-1995). Una síntesi històrica.

Alfred Pérez-Bastardas*

INTRODUCCIÓ.

La història de les petites indústries farmacèutiques està quasi sempre vinculada a l'impuls i a la voluntat d'un home, que pels lligams amb la seva professió, per l'entusiasme envers la investigació científica i l'apassionament per la creació de fórmules magistrals o productes experimentals i elaborats per ells mateixos, es llancen a la creació del seu propi laboratori farmacèutic. Aquest és el cas, com molts d'altres, del **Laboratori Pérez-Iborra**¹. Li agradava la investigació farmacèutica i les fórmules magistrals. Cal dir que tots els específics farmacèutics del Laboratori van ser preparats i analitzats per ell mateix.

FARMÀCIA PÉREZ-IBORRA (ANTIGA GALLART). (TORREDEMBARRA 1932-1936).

Alfred Pérez-Iborra va comprar l'any 1932 l'antiga Farmàcia Gallart de Torredembarra, un cop acabat un curs de "**Farmacèutics inspectors Municipals de Sanitat**"². Allí estudià uns preparats que poguessin ser fabricats a la pròpia farmàcia, en un laboratori annex dins la rebotiga.

* Alfred Pérez-Bastardas és historiador de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. Filial de l'Institut d'Estudis Catalans i de la SAHCFC.

¹ Vegeu semblança biogràfica a A. Pérez-Bastardas: ALFRED PÉREZ-IBORRA i els primers quinze anys de "Circular farmacèutica" (1943-1958), pàgs. 18 a 56, dins "Premsa farmacèutica corporativa catalana". A Monografia II de la Societat d'Amics de la Història i de la Ciència farmacèutica Catalana. Barcelona.2003.

² Certificat oficial signat per A. Deulofeu com a Degà de la Facultat de Farmàcia, el Subdelegat de farmàcia Vallès i Ribó, i l'inspector de Sanitat Gabriel Ferret, en data 30 d'abril de 1930. Documents Arxiu A.PÉREZ-IBORRA (ARXIU A.P.1).

Logo de la farmàcia (1932).

La farmàcia torrenca tenia una secció de “perfumeria higiènica”, una d’“articles de fotografia” amb revelat (Kodak i Agfa) que feia el mateix farmacèutic, i a més a més, tal com deia la propaganda “oxigen pur, ortopèdia, anàlisis, aliments de règim, herbolari, sèrums i vacunes, bàscula mèdica” i “servei gratuït a domicili”. Tot un conglomerat de serveis prou espectacular per a la Torredembarra de 1935.

Pérez-Iborra no s'estava de fer publicitat de la seva farmàcia i divulgació poètica catalanista. En plena eufòria de l'època autonomista de la II República. Així la farmàcia oferia als clients una cartolina amb

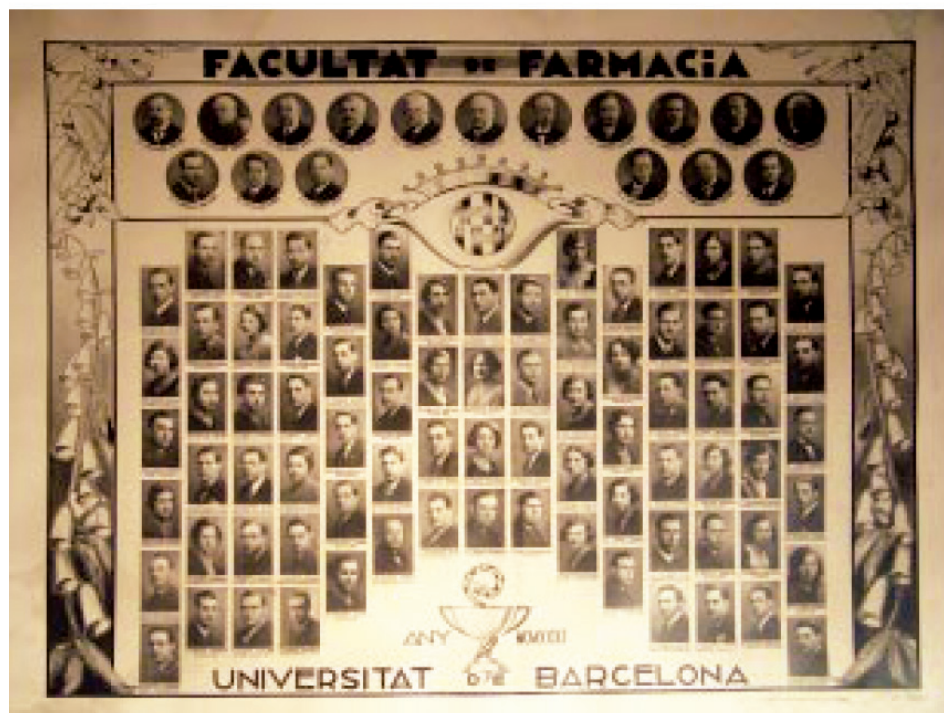
petits poemes de Guimerà com “Cançó d'enyorament” i “Postal”, de Josep Carner “Mai no és tothom content”, “O tu qui portes una rosa” o “La rosa i el ventall”, de Salvador Albert “Amb greu neguit”, entre d'altres.

Coneixent Pérez-Iborra tampoc hi podia faltar l'escut de Catalunya amb les quatre barres, i uns versos de Joan Maragall de l'himne de l'Orfeó Català: “*Oh bandera catalana, nostre cor t'és ben fidel, volaràs com au galana per damunt de nostre anhel, i al mirar-te sobirana aixequem els ulls al cel. Au companys, enarborem-la! Au companys, al vent llencem-la en senyal de llibertat*”.

Tot plegat amb un aire d'enamorament enyoradís, doncs des de feia alguns anys Alfred Pérez-Iborra festejava amb Montserrat Bastardas Parera, filla del polític i advocat Albert Bastardas, republicà nacionalista que s'havia distingit com a Alcalde Popular de Barcelona a primers de segle i que fou diputat a la Mancomunitat i a la Generalitat provisional de Catalunya el 1931 ³.

El primer producte experimentat i elaborat a la ja farmàcia Pérez-Iborra, va ser una crema per a la pell dels infants i que tenia uns bons

³ Vegeu A. Pérez-Bastardas: Els republicans nacionalistes i el catalanisme polític: Albert Bastardas i Sampere 1871-1944. Col·lecció Estudis i Documents. 2 volums. Edicions 62, Barcelona 1987.

Orla de llicenciats de la Facultat de Farmàcia 1931.

Títol de llicenciat en Farmàcia 1931.

resultats. De fet, però, la venia sense registrar. El projecte era crear el seu propi laboratori per a fabricar, un cop experimentats, altres productes farmacèutics. D'aquesta experiència en coneixem pocs detalls.

Durant l'any 1935, Pérez-Iborra va fer les gestions per legalitzar la marca "**CREMAMINT**" per aquella crema. Les dificultats burocràtiques eren feixugues. Calia saber quins i on eren els registres pertinents per aquella especialitat i els noms a registrar. Tot un seguit de cartes amb l'"*Agencia Salvador*" "*de asuntos exclusivamente farmacéuticos*" que dirigia Faustino S. Borgoñón, com agent comercial col·legiat a Madrid ho testimonien.

En un principi, havia proposat els noms de **CINCOTYMINA**, **CREMAMINT**, **BLANCANEU** i **BALSAMINA** sense que hi hagués cap problema. Però en les diverses i complicades gestions que va fer aquell agent comercial -dignes d'estudi, perquè suposaven un laberint de passos i peticions a través de diversos ministeris i direccions generals-, li diu en una carta datada a Madrid el 20 de març de 1935 que: "*CREMAMINT: (crema para la piel) no indica nada claro para deducir si es producto que debe registrarse en la D.G. de Sanidad en la sección de especialidades o en la de desinfectantes, en cuyo caso será de venta exclusiva en farmacias. Si es un preparado que no tiene sustancias tóxicas y por lo tanto su acción es para suavizar y hermoear el cutis, se puede considerar como de perfumería y en este último caso, no hay necesidad de registrarlo, siendo además de venta libre, incluso en las farmacias.*"

Respecte a la venda lliure li diu que: "*desde luego como se registre en la D.G. de Sanidad, en la sección que sea como preparado farmacéutico, no puede conseguirse la venta libre. Si en la etiqueta se dice que es para granos, rojeces, erupciones, etc. hay que registrarlo obligatoriamente y la venta queda por tanto restringida a las farmacias*". Segueixen un grapat d'aclariments perquè Pérez-Iborra conegui l'entrellat dels registres i la cursa d'obstacles a superar.

En una altra carta, datada a Madrid el 26 de març de 1935, Faustino S. Borgoñón exposa els criteris pel registre de **CREMAMINT**, i li fa saber que: "*figurando la palabra CURAR como figura -en el prospecte que Pérez-Iborra li envia- debe registrarse, y por lo tanto se consideraría como especialidad farmacéutica y quedaría la venta restringida y también habría de darse de alta en el laboratorio. Forma de arreglarlo: como lo que al parecer le interesa es de que sea de venta libre, puede tener arreglo variando la redacción de las etiquetas y prospectos, conservando los mismos ingredientes y propiedades, y nada más fácil que sustituir la palabra CURAR por ES EFICAZ en tal o cual, es*

Alfred Pérez-Iborra davant la farmàcia de Torredembarra 1932..

EXCELENTE para esto y lo otro, etc, etc, y así se evitará el gasto del laboratorio y consigue que pueda venderse en todas partes." Segueix, encara, el tràmit de registre de la marca. I acaba dient que: *"nuestra norma es la sinceridad y diligencia en los informes de lo que esperamos serán de su satisfacción, cuantos venimos practicando por orden de Ud."*.

A finals de 1935, el **CREMAMINT** va quedar registrat en la Subsecretaría de Sanidad y Beneficencia amb el núm. 18417. I durant el bienni 1940-1942 va ser fabricat i envasat, provisionalment, en el Laboratori Viladot. Fins aleshores creiem que aquella especialitat fou de venda lliure. La fórmula tenia aquesta composició:

Òxid de zenc	15 gr.
Almidó	15 gr.
Aigua calcària	15 gr.
Lanolina	15 gr.
Essència de lavanda	2 gr.
Essència de menta	1 gr.
Essència de gerani	1 gr.
Essència de romaní	1 gr.
Vaselina filant	35 gr.

El **CREMAMINT**, envasat en tubs de plom pintats, anava dins d'una caixa de cartró amb el nom, el prospecte i tots els requisits que es demanaven. Ja en aquella època Pérez-Iborra havia pensat en diversos productes que tinguessin la denominació de MINT, i que més tard comercialitzara.

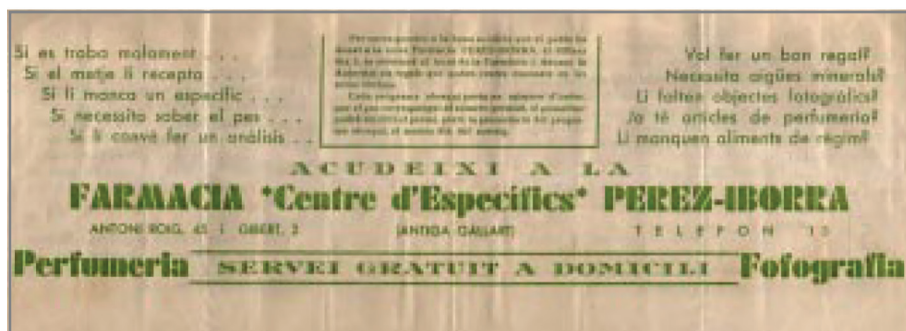
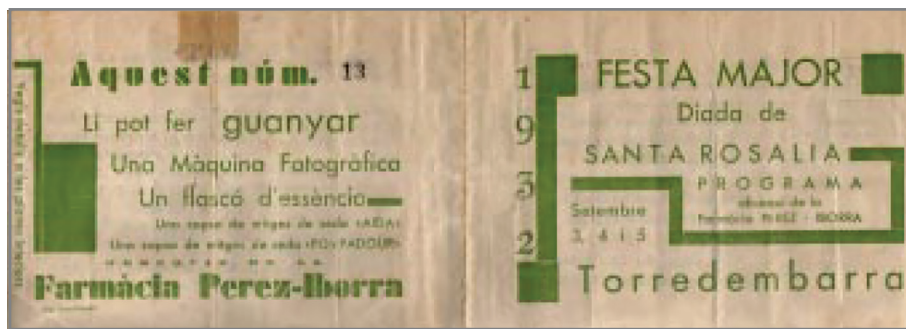
Cartell publicitari del Cremamint.

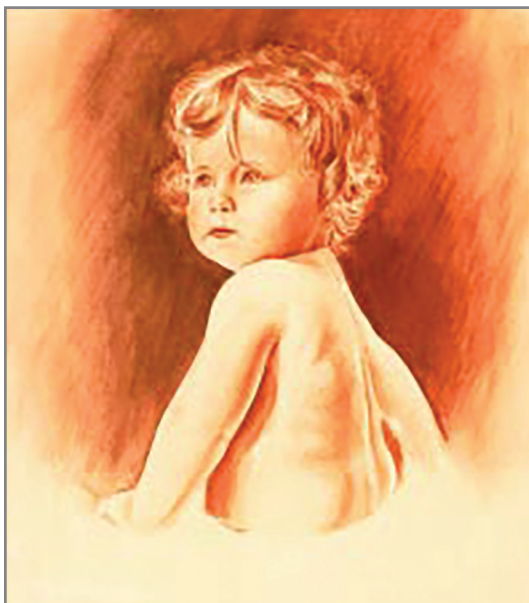
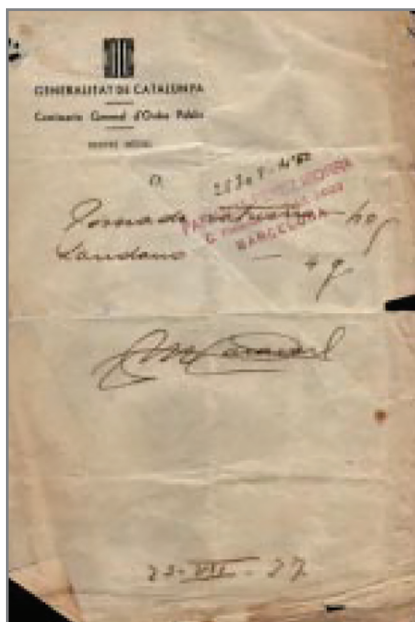
Capsa romboidal del Cremamint.

Targeta de col·legiat el 1932 del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Tarragona.

Programa de la Festa Major de Torredembarra del 1932, amb publicitat de la Farmàcia Pérez-Iborra. Anvers i revers.

Una recepta emesa pel Servei Mèdic de la Generalitat de Catalunya, Comissaria General d'Ordre Públic, dispensada per la farmàcia Pérez-Iborra, pel juliol de 1937.

Dibuix original del taller de disseny publicitari Zsolt per il·lustrar la publicitat del Cremamint.

EL PRIMER "LABORATORI ANNEX A LA FARMÀCIA PÉREZ-IBORRA" DE BARCELONA (1937-1938).

El juliol de 1936 va bescanviar la farmàcia de Torredembarra per una al carrer Plateria 6 de Barcelona propietat de Josep Sala i Fargas. El desembre del 1937 va "obrir una indústria de Laboratori Farmacèutic, amb la qualificació d'annexa a la seva farmàcia, legalitzat en la Delegació d'Indústria de Barcelona i en la Direcció General de Sanitat" –on presumiblement es va traslladar la fabricació del CREMAMINT. El número de registre del laboratori Pérez-Iborra fou el 332.

És la primera especialitat farmacèutica coneguda que presenta Pérez-Iborra al mercat, i de la qual ell mateix en diu, en una "suscinta memoria", que *"la experiencia clínica ha puesto de manifiesto que la aplicación de pomadas llamadas de Lasser resulta impracticables en muchos casos debido a su excesiva dureza para la extensión y a causa de producir resquebrajaduras dolorosas en la piel. Estos inconvenientes han sido eliminados con la especial composición de CREMAMINT, el cual contiene como sedante una cantidad de agua calcárea igual a la que en la fórmula entra de óxido de zinc, almidón y lanolina que impide aquellos efectos. Un pequeño aumento de vaselina cilante facilita la suave extensión del medicamento. Una parte importante la juega también la calidad y cantidad de esencias naturales que contiene la crema, por que une a la cura la suave sensación de frescor y alivio indispensable para que no repugne al paciente."* D'aquest producte en queden algunes mostres de la pomada envasada, els dibuixos originals de la capsa de cartró de forma romboïdal, i alguns impresos de propaganda.

Més endavant, començà a pensar en d'altres marques; i creu que una bona base podria ser mantenir com a marca general "Productes Mint".

A primers d'octubre de 1936 rep una carta datada a Sitges i signada amb el segell de "Comité Local Antifascista" dirigida ja a "Productes Mint, Plateria 6 Barcelona", on diu: *"Molt Srs., nostres: Havent desaparegut els Titulars Farmacèutics d'aquesta localitat, el Comitè de Milícies Antifeixistes s'ha vist obligat a incautar-se de les Farmàcies a fi de poder atendre les necessitats més urgents. Per tant es posa en coneixement de vostès que des del dia 12 del prop passat mes de setembre es fa responsable de tots els gèneres que hagin entregat o entreguin a aquestes Farmàcies. Sens altre ens plau saludar-los afectuosament"*⁴.

4) Carta mecanografiada datada a Sitges el 3 d'octubre de 1936 sense signar, porta el segell del "Comité Local Antifascista" "Sanidad" "Sitges". Document Arxiu A.P.I.

Això demostra que Productes Mint ja s'utilitzava per vendre pomades i potser pastilles. Les cartes que envia des de Torredembarra porten aquest nom juntament amb el de Farmàcia Pérez-Iborra.

Després va preparar les “PASTILLES HELIX” registradas el març del 1938, i que probablement no va tenir temps de comercialitzar; les retrobarem després de la guerra. La farmàcia i el laboratori del carrer Plateria van durar fins a mitjans de 1938, quan fou cridat a la guerra i va haver de tancar.

Durant la guerra, un bombardeig va destruir part de la farmàcia, i es van perdre documents i materials de producció ⁵. Calia començar de nou. Aquell primer laboratori annex “(...) donde se llevaron a cabo ensayos de obtención de diversas drogas y productos que se explotaron comercialmente”, segons una “memoria descriptiva y funcional” escrita per ell mateix, va durar uns vuit mesos. Però els primers passos fets eren bons. Es van haver de registrar de nou els noms “MINT” i “HELIX” i, sota aquestes denominacions, incloure els productes. Alhora, va fer registrar també l'oli de ricí i les pastilles de clorat de potassa, tot sota la denominació d'Helix.

La guerra va ser molt dura per ell; va estar al front de l'Ebre en la classificació de ferits depenent dels hospitals de campanya i aplicant el sistema Trueta, que era el més revolucionari mètode per curar ferides a l'os. Com a Alferes de Sanitat va estar a l'Hospital Pere Mata de Reus, i

va haver de fer la retirada amb tots els malalts i ferits. “Estic molt cansat!; La feina és enorme. Hem estat passant les dotze hores del nostre torn sense poder seure ni cinc minuts. Això no és un eufemisme, sinó una realitat” - escriu a la seva promesa Montserrat Bastardas des del front, en una carta datada el dia 9 de gener del 1939-, “i tant cansat estava que em ficava al llit a les 11 del matí fins a les 9 de vespre”.

Original en color del dibuix del Cremamint.

5) Vegeu instància presentada per Pérez-Iborra a la Delegació Prov. d'Hisenda datada a Barcelona el 6 de setembre 1945, (núm. registre sortida del Col·legi de Farmacèutics 14749) al·legant que no és pertinent passar-li al cobrament la contribució del segon trimestre de 1937, doncs va presentar a través del Col·legi els acreditatius que “en el año 1936 que su Farmacia destruida por un bombardeo”. ARXIU A.PÉREZ-IBORRA. Imaginem que la data no és correcte i que probablement el bombardeig va ser el 1938; però pel cas era el mateix, doncs en aquell moment, l'administració de la Diputació de Barcelona, tampoc deuria saber en quin moment es varen produir els bombardeigs.

LA “FARMACIA Y LABORATORIO PÉREZ-IBORRA” DE PLATERIA 6 (1939-1946)

El retorn de la guerra va ser llarg; malalt durant alguns mesos i esgotat físicament va necessitar molt temps per recuperar-se. Finalment, pel desembre del 1939, un cop té el document oficial “*que previstos los tramites legales ha sido puesto en libertad por acuerdo del Ilmo. Sr. Auditor de Guerra*”⁶, retorna a la seva farmàcia. Pel gener del 1940 comença la tramitació per demanar la sol·licitud d'autorització d'un laboratori annex a la farmàcia⁷, que li és concedida a l'agost del 1941⁸, però no serà fins l'octubre del 1942 quan tindrà tots els permisos oficials.

Entre 1939 i 1942, sembla que el CREMAMINT el va continuar preparant el Laboratori Viladot. Entretant, Pérez-Iborra esperava tenir a punt el seu propi laboratori per traspasar aquesta producció. Ho va fer a finals del mes d'octubre de 1942, quan envia una instància a la Direcció General de Sanitat recordant que té inscrita la propietat de CREMAMINT, registrada amb el núm. 18417 (2-XII-1935) “*apareciendo como preparador el Laboratorio de Don José Viladot Oliva de Barcelona*”, i que tenint ja aprovat el seu laboratori amb el núm. 332, “*desea normalizar la situación de aquella especialidad, preparandola en su Laboratorio*”.

(6) Vegeu el document “Negociado de Prisioneros – Auditoría de Guerra- 4ª región”. de data 22 de desembre de 1939. ARXIU A.P-I.

(7) La petició al Col·legi de Farmacèutics diu “*Que a fin de legalizar el funcionamiento de su Laboratorio anexo cuya autorización de apertura del mismo se le concedió durante el período marxista, suplica a esta Muy Il·lustre Comisión Gestora le sea concedida la revalidación de dicha autorización a fin de poder seguir ejerciendo la profesión en calidad de Farmacéutico y directores del laboratorio anexo. Lo que no duda alcanzar de dicha Comisión Gestora dado el criterio de estricta justicia que preside todas sus resoluciones. Dios salve a España y guarde a V.S. muchos años*”. Signat a Barcelona el 16 de gener de 1940. (Sense els “vives” corresponents). La contesta del Col·legi és signada per Enric Puig Jofré, datada el 20 de febrer de 1940. Vegeu també les factures de “Jaime Isern-abogado” datades a Barcelona el 24 de març de 1941, per totes les gestions administratives. ARXIU 11.P-I

(8) Vegeu “*Actos de comprobación y autorización de funcionamiento*” ref. 7287-1-A./a. 4029/41 de data 23 d'agost de 1941. Igualment el certificat de la Inspecció portada a terme a la farmàcia per part de l'Ajuntament de Barcelona, data el 14 de setembre de 1942, amb les signatures de l'alcalde Miquel Mateu Pla, el Subdelegat de Farmàcia Benet Oliver Rodés, el metge Alfons Olivé Rodés, el veterinari Manuel Esteve Martín, on es fa constar que “*procede se han cumplido los requisitos legales prevenidos (...) puede autorizarse al Farmacéutico Don Alfredo Pérez Iborra para que ejerza su profesión en la Farmacia con Laboratorio anejo a la propiedad, situado en la calle Plateria número seis de esta Ciudad*”. Vegeu també l'autorització de la Direcció Gral. de Sanitat signada per Nazario Díaz, de data 16 d'octubre de 1942. ARXIU A.P-I

Després de la guerra tot va haver de recomençar: els registres de marques, de patents, de permisos, i fins i tot el número de registre de laboratori que, el gener del 1946, passà a ser el 2454. Pérez-Iborra també va dissenyar uns esbossos amb el seu nom que li servissin de marca; aquests dibuixos són ben eloqüents...

Aleshores va fabricar també les pastilles HELIX, registrades el 1944 amb el núm. E.N. 5747. la memòria científica deia: *“el valor terapéutico de las PASTILLAS HELIX se debe a la feliz asociación de los tres elementos básicos del preparado a saber: Eucaliptol, Mentol y Yodo en un todo compuesto estable, el cual al contacto con la saliva, a la acción del calor bucal, produce su descomposición dando lugar a la producción de una verdadera inhalación yodada de gran poder antiséptica de la región naso-faríngea, a la par que ejerce sobre los bronquios una acción sedante enérgica y persistente.”* “A esta acción debe unirse la que produce la unión a aquellos elementos del Balsamo de Tolú, Savia de Pino y Regaliz como balsámicos y al del Acido fénico como desinfectante local”. La composició quantitativa per a cent dragees era:

Nucli:		Dragea:	
Eucaliptol.	0,15 gr.	Estearina.	0,30 gr.
Mentol.	0,04 gr.	Carbonat de Magnèsia.	2,30 gr.
Iodo.	0,01 gr.	Talc de Venècia.	0,36 gr.
Bàlsam de Tolú-Sàvia de Pi.	0,015 gr.	Goma Tragacanto.	0,20 gr.
Àcid Fènic.	0,0012 gr.	Esperma de Balena.	0,05 gr.
Pega dolça pols.	1,30 gr.	Colorant verd poma.	0,01 gr.
Sucre.	13,45 gr.	Alcohol.	0,06 gr.
		Sucre.	11.7538 gr.
		Total	30,00 gr.

Aquestes pastilles envasades en una capseta metàl·lica rodona, de 5 cm. de diàmetre per 1,5 cms. de gruix, contenia 20 o 25 pastilles Helix, i hi havia pintada la mà característica d'aquell que agafa una dragea amb dos dits; tot ella de bicolor marró i verd poma. La capseta, que es venia a dues pessetes, era presentada dins d'una capsula de cartró que li feia d'embolcall; encara hi ha una mostra.

Cartells publicitaris i dibuix original per a la caixa de pastilles (1942-1943).

El laboratori va fer diversos cartells de propaganda: “no mas tos de perro” deia un d'ells, amb el dibuix d'un gos bulldog amb bufanda i el d'una capsa amb les pastilles verdes que en surten; un altre cartell era el dibuix d'una cara femenina molt de l'època amb la mà al coll, complementat amb un matràs al foc amb mentol i eucaliptus en evaporació, i amb la capsa metàl·lica circular d'un verd poma molt elegant.

Els cartells i el disseny final eren obra de l'Estudi Zsolt del carrer París 145 de Barcelona. Aquestes pastilles eren una de les especialitats que més van agradar a Pérez-Iborra. El pastillatge era un dels seus productes preferits, i no va parar fins a trobar, l'any 1960, un producte modern i millor: el PULMOLL; comercialitzat i registrat per ell com a PULMOLLAN, que va ser la nineta dels seus ulls. Ara bé, les pastilles Helix, foren l'inici de tot aquest camí.

També es va tornar a fabricar el ACEITE DE RICINO HELIX (núm. de registre 5748) amb la següent composició: *99 grams d'oli de ricí, 0,10 grams de sacarina i essència de taronja*. També les pastilles de clorat de potassa sota la marca Helix (núm. de registre 5616) i la preparació, per a un futur proper, de les pomades galèniques Helix.

El 1944, pensant que encara podia ampliar els seus preparats, va registrar la marca **HELIX** (núm. de registre 153.925) com a distintiu generalitzat de productes farmacèutics i químics. Però un any després, el sorprengheren amb la notícia que el Laboratori Bayer, a través de la Química Comercial i Farmacèutica SA, i en nom de la I.G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft d'Alemanya, havia interposat oposició a la marca **HELIX** perquè ells tenien registrada internacionalment la de “**HELISEN**” amb el núm. 111.115.

Davant aquesta contrarietat, Pérez-Iborra els va escriure indicant que el 1938 ja havia registrat les marques HELIX, i igualment el 1944, *“conforme las nuevas órdenes emanadas”* de la Direcció General de Sanitat; hi afegeix que *“la marca HELIX fue adoptada por su alegórico significada de HELIX POMATIA (caracol) aplicada a las pastillas pectorales (...), que desconoció basta ahora la existencia de la marca “HELISEN” a pesar de haber solicitado informe previo para el registro de la marca “HELIX”, considerant que aquests productes són per a la venda en farmàcia sense recepta mèdica, i per tant que:*

- 1º *“Que no ha existido ninguna mala fé ni deseo de buscar similitud ni confusionisme con el nombre de “Helisen”.*
- 2º *“Que la marca “Helix”, no puede llevarles a su juicio, perjuicio de clase alguno, por la categoría de los preparados,”*
- 3º *“Que el retirar la marca “Helix” le produciría un perjuicio considerable por tener ya en marcha toda clase de clichés, moldes de frasquería, de caja, etc.”*

En conseqüència i *“sometiéndolo a su recta consideración y con el deseo de zanjar estas diferencias suscitadas con motivo de su oposición al registro definitivo de la marca “HELIX”, desearía llegar a un acuerdo”*: renuncia a utilitzar la

Ampolleta amb el nom del laboratori en relleu i la caps de pastilles; tots dos productes marca Helix. (Fitxa fotogràfica actual).

marca Helix a nous productes, a la vegada que la manté pels que hi ha en el mercat. Demana que se li retiri l'oposició de la Bayer, i que signaria amb ells un contracte (públic o privat) sobre aquests termes ⁹.

La resposta va arribar una setmana més tard pel mateix conducte, i se li contestava que *“una vez estudiada detenidamente su petición, nos es grato participarle que en nuestro sincero deseo de complacerle hasta el limite de nuestras posibilidades, estamos conformes, en un principio, en retirar la oposición que en nombre de la I.G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft, de Alemania”*, adjuntant-li el model d'acord que Pérez-Iborra ha de transcriure en paper oficial del seu laboratori. Signat aquest acord privat, rep una nova carta de la Bayer amb les ordres de retirada i les autoritzacions per fer servir la marca HELIX en les condicions pactades ¹⁰.

⁹ Vegeu còpia de la carta enviada de data 12 de juliol de 1945. ARXIU A.P.-I.

¹⁰ Vegeu cartes de data 19 de juliol i 12 d'agost de 1945 a ARXIU A.P.-I.

Una nova especialitat farmacèutica, l'anomenat "DURO LAXANTE", es va posar en marxa el 1945 amb núm. de registre 7740. Es tractava d'una especialitat farmacèutica força original per *"proporcionar un elemento evacuante, de forma y gusto agradable, y de administración fácil para llamar a engaño a los niños. El valor terapéutico –diu la memòria científica preparada per ell–, base de su acción reside en la eficiencia de la fenolftaleína, la cual provoca una evacuación normal sin trastornos gástricos, ni irritaciones renales, una a la acción desinfectante y colagoga de los calomelanos. La belladona, se le añade con el fin de vencer los estados espasmódicos intestinales."* La seva composició quantitativa per a cent pastilles era:

<i>Fenolftaleína</i>	25 gr.
<i>Calomelanos</i>	5 gr.
<i>Extracte tou de belladona</i>	0,50 gr.
<i>Sucre</i>	200 gr.
<i>Cacao</i>	200 gr.
<i>Mantega de Cacao</i>	100 gr.

El "DURO LAXANTE" anava envasat dins d'un disc (moneda) de paper de plata on, a la cara davantera, hi havia d'haver gravada la cara del Rei Amadeu i amb la llegenda "Amadeo I Rey de España" i la data de 1876 (que no corresponia al seu efímer regnat), i a l'altra cara hi havia d'anar l'escut de la monarquia espanyola dels Savoia i una llegenda destinada a saber de què es tractava: "Bombones finos 200 pastillas en Kilo" i a sota "5 pesetas".

Era, doncs, un calc del famós Amadeu de "duro". Finalment, a l'hora del registre -en plena dictadura franquista- aquest no fou acceptat i calgué canviar-ho. Es modificà el perfil del rei per un d'anònim, sense barba, amb el text de "moneda purgante, 1945", i en canvi, s'acceptà,

en el revers, un escut que s'assemblava al constitucional de la II República, amb el lema "Duro laxante-Labº Pérez-Iborra". Aquesta xocolatina purgant es va vendre durant anys amb molt d'èxit. No era l'única del mercat, però era agradablement dolça i de bon gust. El seu preu era de 1 pesseta.

Dibuix original de Valentí Castany pel Duro Laxante. Diversos cartells del Duro Laxante de xocolata del Lab. Pérez-Iborra.

Pomada Alcaforada Helix. Tub i envàs de cartró.

Encara hi havia un nou preparat que no es va arribar a fer mai, però que va generar una controvèrsia entre Alfred Pérez-Iborra i la Direcció General de Sanitat. Pel desembre de 1943 va enviar al registre un xarop preparat per ell amb el nom de PECTOSILIN, amb el número de registre provisional 6467. La memòria científica que s'adjuntava deia: "*El valor terapéutico de la ESPECIALIDAD FARMACÉUTICA "PECTOSILIN se debe a la asociación de los medicamentos específicos básicos de un perfecto pectoral, a saber: Antiséptico, el Sulfoguayacolato Potásico; Balsámico, el Balsamo de Tolú, Savia de Pino, Brea y Polígala; Sedante, Clorhidrato de Etilmorfina, los cuales en acción conjunta obran sobre la mucosa respiratoria, modificándola, descongestionando los brónquios sin producir acción alguna secundaria perjudicial en su aplicación*". La seva composició quantitativa per a 100 grams de xarop, era la següent:

<i>Sulfoguayacolato de potásio</i>	5,00 gr.
<i>Cloruro amónico</i>	1,00 gr.
<i>Clorhidrato de etilformina</i>	0,05 gr.
<i>Balsamo de Tolú</i>	2,00 gr.
<i>Sàvia de Pino</i>	2,00 gr.
<i>Brea</i>	2,00 gr.
<i>Extracto Fluído de Polígala</i>	1,00 gr.
<i>Azúcar</i>	62,50 gr.
<i>Agua destilada</i>	24,45 gr.
Total	100,00 gr.

La contesta de la Direcció General de Sanitat, un cop realitzat l'anàlisi del PECTOSILIN, era: "*No esta conforme: no se encuentra el Bálsamo de Tolú, ni la Brea en especie como se declara*". La reacció de Pérez-Iborra va ser en certa manera de sorpresa. Va al·legar que aquesta divergència era explicable químicament i, per tant, demanava poder explicar-la i defensar-la professionalment. Acceptada aquesta petició, en un escrit dirigit al Director General de Sanitat li diu: "*que le ha sido lógicamente explicable la discrepancia hallada por el Instituto Técnico de Farmacobiología en la comprobación de la fórmula de la especialidad farmacéutica "PECTOSILIN" (xarop) aunque es aquella, en realidad, la verdadera fórmula de partida para su elaboración*".

"*De haberse citado en la Memoria Científica el modus faciendi, seguramente hubiera ello servido de base para la orientación analítica comprobadora, considerando que, per se, no podría manejarse el Balsamo de Tolú, ni la Brea, en especie, para lograr un pulcro preparado que reuniera a su eficiencia terapéutica, la aceptable presentación y una dosificación perfecta, sin una debida manipulación. Por lo cual se procedió a confeccionar por partes aquella fórmula, de las cuales corresponden logicamente una a la manipulación del Bálsamo de Tolú, y otra a la Brea.*" "*Señalaremos estas dos, que es donde radica la discrepancia y dejaremos de señalar las demás, para no hacer esta exposición demasiado extensa.*"

- "a). Balsamo de Tolú. – La cantidad precisa de Balsamo de Tolú para lograr la preparación señalada con el 2% con respecto a la solución general, se somete a una trituración primaria, a una digestión, después, en presencia de arena silicea, en una solución hidroalcohólica de 40° durante 8 horas, con decantación y filtraje del liquido resultante, el cual es añadido a la solución general que sirve de vehículo para la disolución de las drogas restantes, y con ello lograr el jarabe final, con la adición del azúcar correspondiente."
- "b). Brea. – Se parte de la cantidad de Brea precisa para preparar la solución (alcalina) al 2% la cual, calentada a 40°, después de una maceración de 8 días, agitada repetidas veces, decantado y filtrado finalmente y con cuya solución obtenida se hace lo propio que en el caso a)."

"Se me objetará seguramente –senyala Pérez-Iborra–, que el producto resultante en ambos casos, deja de ser productos en especie pasando a ser productos elaborados.". "Me apercibo suficientemente de ello, por todo lo cual si conocido su proceso de elaboración cree este docto Instituto que la fórmula declarada no responde a lo que en realidad se elabora, no hay por mi parte obstaculo alguno para modificar aquella, en el sentido de declarar que, no son las especies dichas, sino sus principales activos los que concretamente subsisten en el producte adulcorado final". "Por todo lo cual. SOLICITA sea aceptada esta explicación como ampiración de la Memoria Científica mandada juntamente al expediente de registro para que pueda seguirm el tramite de concesión del registro de la especialidad farmacéutica citada"¹¹.

Aquesta explicació fou acceptada, però el Laboratori no va arribar mai a fabricar el PECTOSILIN, possiblement per la complicació i durada de la seva preparació. El 1951, en una nota del servei d'informació del registre de la propietat núm. 47363, se li fa saber que el nom de PECTOSILIN "no se puede solicitar por existir la 32289 PECTOCIDIN concedida a D. Pedro Viñas", el que ens fa pensar que aquell preparat va ser definitivament descartat de la fabricació del laboratori Pérez-Iborra.

Tots aquests preparats i potser d'altres que encara estaven en fase d'estudi demanaven més espai, i una infraestructura separada de la farmàcia. Per això va sol·licitar l'ampliació en el mateix carrer Plateria amb la petició que el laboratori fos declarat individual, permís d'autorització de data 4 de maig de 1946, corresponent-li el núm. 2651.

A partir d'aleshores Pérez-Iborra ja va comprendre que calia marxar a un local més espaiós, més en consonància amb la fabricació que es disposava a realitzar.

(11) Vegeu la instància de data 8 de maig de 1944 a ARXIU A.P.-I.

EL "LABORATORIO PÉREZ-IBORRA" DE PROVENÇA 224, (1946-1965).

En el nou laboratori instal·lat en uns baixos del carrer Provença 224, la producció i les vendes van començar a incrementar-se, així com també les possibilitats de nous específics que ja tenia mig preparats.

Primer embolcall del Talcomint (1940)..

Pot del Talcomint (1944).

En pocs anys el laboratori va disposar de nova maquinària adequada per fabricar un preparat adjunt al CREMAMINT; era el TALCOMINT que, com el nom indica, es tractava de "polvos" de talc, registrats el 1947 amb el E.N. 9305. La seva composició per a un pot de 100 grams era:

*Talc de Venècia 89 gr.
Àcid bòric 10 gr.
Àcid salicílic 1 gr.
i essència de roses.*

Aquest talc, finíssim, que competia molt bé amb d'altres marques, formaven juntament amb el Cremamint els productes MINT, que després encara es van incrementar amb les pastilles CLORAMINT amb el número de registre E.N. 5616.

Aquestes pastilles, també conegudes com CLORA-MINT, eren destinades segons un projecte de prospecte a combatre les angines, la gingivitis, l'estomatitis, les afonies i les afeccions de boca i coll. La seva composició per pastilla era:

*Clorat potàssic 0,25 gr.
Glicirrizina amoniacal 0,01 gr.
Clorofil·la 0,005 gr.
i Essències.*

En queden un parell de pots i els dibuixos originals de propaganda, que mostren un nen dins d'una banyereta amb el pot de talc al costat.

Per la mateixa època, el Laboratori va demanar el registre d'un nou preparat de nom “**HILADEN**” servit en forma líquida en una ampolleta de 2 centímetres cúbics. El registre va tenir dificultats perquè hi havia també registrat com a marca internacional “**DIGALEN**” núm. 57142 de F. Hoffman-la Roche & Cie. de Basilea, i la marca internacional “**ILADON**” núm. 109640 de Riegen E. De Haen A.G. de Berlín; no obstant aquestes interferències, **HILADEN** va ser registrat amb el núm. E.N. 9306¹². La seva composició per a cada ampolleta era:

<i>Alcanfor</i>	<i>0,10 gr.</i>
<i>Mentol</i>	<i>0,10 gr.</i>
<i>Fenol</i>	<i>0,10 gr.</i>
<i>Eugenol</i>	<i>0,10 gr.</i>
<i>Creosata de Haya</i>	<i>0,005 gr.</i>
<i>Clorur de novocaïna</i>	<i>0,01 gr.</i>
<i>Tintura de cochinilla.</i>	

El preparat era dedicat a l'odontologia com a sedant, desinfectant i analgèsic. No en queda cap mostra ni prospecte. Un altre preparat va ser el “**SELLO ROJO**” -sense cap connotació política, suposem- que era una “*Oblea antidolor*” que anava dins una capseta. El registre li va donar el núm. E.N. 9308 i la seva composició era:

<i>Piramidon</i>	<i>0,30 gr.</i>
<i>Fenacetina</i>	<i>0,10 gr.</i>
<i>Citrato de Cafeïna</i>	<i>0,05 gr.</i>
<i>Fosfat de Codeïna</i>	<i>0,01 gr.</i>
<i>Extracte de gelsemi</i>	<i>0,005 gr.</i>

La memòria científica puntualitza “*que la acción terapéutica del preparado “SELLO ROJO” estriba en la perfecta combinación de sus componentes; destaca, en primer término, la acción antipirética y analgésica rápida del Piramidón, incrementada con la retardada de la fenacetina, la antinervioso y sedante del fosfato de codeína, y la antitreumatica del gelsemio. Como complemento del conjunto obra el citrato de cafeína como mantenidora de la función cardiaca normal*”. És, doncs, un calmant i sedant “*para toda clase de dolores*”.

(12) Vegeu carta de la Gestoria Administrativa del Col·legi de Farmacèutics de la Prov. De Barcelona, datada el 24 de novembre de 1947, i signat per Joan Carrera Puig, amb el vist i plau del president Jaume Rosselló. ARXIU A.P.-I.

D'aquest producte no s'ha pogut trobar cap propaganda que ens mostrés la seva presentació al mercat.

Al llarg de la seva carrera farmacèutica, Pérez-Iborra buscava medicaments que calmessin el dolor, senzills i fàcils de prendre; per a ell, el malalt no té perquè patir més del compte; tot el que se li pugui donar per calmar els seus estats de dolor, d'ansietat i de neguit, no s'han de restringir. I aquesta preocupació és el que el porta a buscar preparats lleugers antidolorosos i de bon prendre. Volia fabricar una aspirina mastegable i de bon gust, i va fer les gestions oportunes per registrar noms com: **Aspirosa**, **Aspirizucar**, **Cafi-Rosa**, **Aspizucar**, **Sucrepirina**. Però es va trobar que ja existien noms registrats com **Aspiroxil**, **Aspiro-sucre**, **Duxi-rosa**, **Sucrospirin** i **Aspizucar**¹³.

Finalment, va trobar el nom de **ROSACILINA** i el va registrar amb el núm. E.N. 23993 (1955) del qual la memòria científica deia que l'objectiu de la Rosacilina era "*reforzar la acción antipirética y antidolorosa del ácido acetilsalicílico con la del glicocola, antimigrañosa, y procurar para aquellos medicamentos una forma cómoda y agradable de administración, que permita a los pacientes ingerirlos sin necesidad de líquidos, en cualquier lugar*". La seva presentació a la venda era un estoig de cartró amb 4 "tabletes" embolicades en paper fi. No ens ha quedat res més que unes mostres de la fabricació de la capsula. La seva comercialització va durar uns quants anys.

També, vers el 1952, va registrar el "**LÁPIZ BLANCO**"; és a dir, "*un tubo para lapiz de labios*" amb número del model d'utilitat 29.594, semblant als que avui dia coneixem. De fet no es va fabricar mai.

El Laboratori també va fabricar, a partir de 1947, les "tabletes" **SUCRETINAS** per als diabètics, amb una composició de sal sòdica del anhidric sulfamido benzòic i lactosa. Tenia el número de registre E.N. 9309.

En l'àmbit dels productes antisèptics, va fabricar, a partir de 1947, la **POLVORETA**, registrat amb el número E.N. 9307. Tenia una composició a base de *dicloro difenil tricloroetano, acid bòric i talc de Venècia*. De fet, la seva comercialització va durar poc i es presentava amb un pot de cartró amb les lletres de **DDT POLVORETA**. No en tenim cap exemplar; però ens queda el dibuix original de l'etiqueta: on hi ha, en blanc i negre, un home acompanyat de les lletres del nom.

(13) Vegeu notes d'informació del Registre de la Propietat Industrial, totes del 1954. ARXIU A.P.I.

Posteriorment, el Laboratori Pérez-Iborra va entrar en el mercat del "*Ajuar sanitario para partos*" que distribuïa el S.O.E. amb un capsa reglamentada amb el nom de "**CUNA**", registrada el 1947. En aquest "*Ajuar*" hi entrava també un pot de **TALCOMINT**, alcohol, gases, cotofluix, compreses, un tub de cordonet umbilical, injectables d'oli alcaforat i ergolina Ivon i una ampolleta de solució d'argirol. Aquests "*Ajuars*" ja havien estat introduïts el 1931 quan la II República Española va aprovar l'Assegurança de Maternitat. Aleshores eren anomenats "*trousseaux*" i els preparava el Col·legi de Farmacèutics de Catalunya.

Davant i darrera del paper que embolicava la capsa de l'"*Ajuar sanitario para partos*" del Lab. Pérez-Iborra. (1950).

Pastilles i pomades Helix (Fitxa fotogràfica actual).

La producció del laboratori en aquesta època també contempla pomades. Així, va comercialitzar la "**GRASA AROMÁTICA DE SERPIENTE IGLESIAS**", fórmula ideada i fabricada pel Dr. Iglesias amb número de registre 8313. Però el gruix de les pomades fabricades pel Laboratori Pérez-Iborra eren les anomenades "**POMADAS HELIX**": *Belladona, Secant, Boricada, Mentolada, Alcan-forada, Altea, Carbassa, Mercurial, Lassar, Vaselina Estèril* i una altra anomenada *Cold-Cream*, que fabricava almenys des de 1940. I potser també la pomada, a base de cortisona, "**CORTILAN**".

Aquest conjunt de pomades introduïdes en el mercat i amb vendes consolidades es va mantenir fins el 1965, encara que aleshores ja no constituïen el gros de les vendes del Laboratori. La branca d'estudi de les pomades és també una especialitat d'Alfred Pérez-Iborra; en els seus dos quaderns de formularis hi ha múltiples estudis de pomades.

Per fer-se una idea de la producció del laboratori ens podem basar, ja que no disposem d'altres estadístiques (vendes, etc.), en una llista del 1947, en la qual aquest va precisar quines matèries primeres i quina quantitat necessitava per als seus usos de producció, a efectes de la inscripció obligatòria en un nou registre del cens industrial. Així es declaren les següents quantitats:

<i>Talc</i>	50.000 kgs.	<i>Sucre</i>	18.000 kgs.
<i>Lanolina</i>	3.000 kgs.	<i>Parafina sòlida</i>	500 kgs.
<i>Oli de Ricí</i>	36.000 kgs.	<i>Mentol cristall</i>	40 kgs.
<i>Clorur de novocaina</i>	500 kgs.	<i>Goma tragacanto</i>	5 kgs.
<i>Clor. Etilmorfina</i>	250 gr.	<i>Fosfat de codeïna</i>	500 gr.
<i>Vaselina filant</i>	6.000 Kgs.	<i>Alcanfor</i>	72 Kgs.
<i>Creosata de Haya</i>	1,5 Kgs.	<i>Estearina</i>	100 kgs.
<i>Cafeïna citrato</i>	2 kgs.	<i>Àcid bòric</i>	5.000 kgs.
<i>Òxid de zenc</i>	100 kgs.	<i>Cacau</i>	6.000 kgs.
<i>Clorat de potassa cristall</i>	3.000 kgs.	<i>Iodo metall</i>	15 kgs.
<i>Eugenol</i>	3 kgs.	<i>Bàlsam de Tolú</i>	10 kgs.
<i>Tiocol</i>	20 kgs.	<i>Fenacetina</i>	15 kgs.
<i>Àcid salicilic</i>	200 kgs.	<i>Fenoltaleïna</i>	750 kgs.
<i>Fenol</i>	3 kgs.	<i>Eucaliptol</i>	72 kgs.
<i>Esperma de balena</i>	80 kgs.	<i>Piramidon</i>	5 kgs.
<i>Lactosa</i>	100 kgs.	<i>Vaselina líquida</i>	1.000 kgs.

Igualment, en aquest informe es constata que la plantilla és formada per cinc obrers, un administratiu i un director tècnic, que era ell; i que "*este Laboratorio tiene mas demanda que producción*" per causa de les limitacions dels "*cupos concedidos*" i "*que las cantidades facilitadas por el Sindicato, son a todas luces insuficientes para atender la producción*" ¹⁴

Vint dies més tard, responent a una circular de la Secció de Laboratoris del Col·legi Oficial de Farmacèutics on se li demanava les quantitats anuals de matèries d'importació que necessitava el Laboratori Pérez-Iborra, "*ya que no será autorizada la importación de productos que no figuren en dichas listas*", remet una nova llista, molt semblant a l'anterior, on no hi figuren el talc, sucre, lanolina, parafina sòlida i alcanfor ¹⁵.

La producció i comercialització va ser profitosa. Al laboratori, sempre li calia més inversió; i això només podia venir de la farmàcia, doncs era reticent a les societats anònimes.

¹⁴ Document de dues pàgines, datat a Barcelona el 10 de desembre de 1947 i signat per Pérez-Iborra, precisament el dia que feia 40 anys. ARXIU A.P-I.

¹⁵ Vegeu carta de contesta de Pérez-Iborra datada el 30 de setembre de 1947. ARXIU A.P-I.

Entre 1950 a 1952, Alfred Pérez-Iborra va patir diverses infeccions a la sang d'origen desconegut, amb l'afiorament de greus furúnculs que va tractar amb penicil·lina. Lentament va recobrar la salut, i la seva convalescència la va passar a Andorra, juntament amb la família, on s'hi van estar tres o quatre mesos.

I és així com, el “SALUS EST PAX”, eslògan amb el que s'identificava plenament, es va convertir en divisa del laboratori. Era un escut amb un dibuix, d'un sol traç, molt del moment, on hi figurava una dona amb un colom que duia una branqueta d'olivera al bec. Símbol que, més endavant, va desaparèixer del logotip del Laboratori.

El 1958 es descobreix el desfalc produït al Col·legi Oficial de Farmacèutics. L'afer té repercussió en els negocis de Pérez-Iborra, que en rep directa i personalment conseqüències. Els implicats en el desfalc traeixen la confiança que Pérez-Iborra havia dipositat en ells durant els anys en què fou membre de la Junta del Col·legi, i s'apropien dels diners de la venda de la farmàcia que Pérez-Iborra tenia al carrer Pere IV de Barcelona mentre ell era de viatge.

Capçaleres de paper de carta de diverses èpoques del Laboratori Pérez-Iborra.

Això provoca una fallida econòmica important que amb esforç i treball remuntarà. De fet el Laboratori rebia de la Farmàcia Pérez-Iborra aportacions econòmiques per al seu desenvolupament. Era una anomalia estructural que va durar molts anys i que només podia resoldre's transformant el laboratori en una societat anònima capaç d'aportar els capitals que es necessitaven. Malgrat això, Pérez-Iborra tirarà endavant i, l'any 1962, ja va poder obrir una nova farmàcia a Badalona.

L'any 1960, Alfred Pérez-Iborra comprèn que els preparats galènics i de mostrador van de capa caiguda i és necessari canviar la direcció dels seus productes farmacèutics. Convençut que cal anar a la fabricació de caramel·lària farmacèutica i altres productes de venda exclusiva a farmàcies busca un especialista per a desenvolupar la nova línia comercial i tanca la fabricació de la resta.

Responent a un anunci del diari on s'oferia un "*tècnic en caramel·lària*" va contactar amb Esteve Soriano Corachón, un dels millors tècnics en aquell moment. Home capaç amb grans coneixements de la indústria del sucre i amb un llarg historial professional i humà.

Soriano era de la "*quinta del biberón*" i, després de la guerra, s'exilià a França. El 1939 va aconseguir incorporar-se a la Legió Estrangera Francesa durant un parell d'anys, i quan aquesta es decanta pel General Petain, va tornar a França instal·lant-se a la regió dels Alps, prop de Megève i Chamonix, on va col·laborar amb la resistència francesa i amb els maquis.

Acabada la guerra, va treballar en importants fàbriques de caramel·lària a Casablanca i a París. Decidit a tornar a Catalunya publica l'anunci que li permet contactar amb Alfred Pérez-Iborra. La relació humana i professional d'ambdós va ser d'admiració, confiança i respecte mutu i decisiva per la creació de totes les noves games de caramel·lària del Laboratori.

Aleshores, sembla ser que Pérez-Iborra ja coneixia les pastilles **PULMOLL** franceses i pensava en poder-les comercialitzar a Espanya i Portugal. Amb Esteve Soriano va investigar diverses fórmules sobre el **PULMOLL** per poder demanar, als Laboratoris Lafarge de Chateauroux (França), el permís per a la seva fabricació.

En aquell moment, es presentava de tres maneres; pastilles, xarop i xiclet. Finalment, després de més de deu anys, un cop superats els entrebancs es va poder comercialitzar, el 1975, el **PULMOLL** sota la marca **PULMOLLAN**. Ja era conegut i es venia a diversos països d'Europa.

El Laboratori Pérez-Iborra havia començat a comercialitzar-lo i fabricar-lo per a Espanya i Portugal amb concessió del Laboratori Lafarge.

ELS MORANGOS

L'any 1960, un cop realitzades les proves pertinents i els registres necessaris, es va comercialitzar un nou producte no farmacèutic, que es vendria exclusivament a les farmàcies: els **MORANGOS**, nom que reben les maduixes en portuguès.

Aquests “**daus de goma al suc de fruites**”, tal com la propaganda deia, era un producte alimentari que havia estat preparat per Esteve Soriano. Es tractava d'una goma menjable, estable, que contenia un cert grau d'humitat, i que la seva elasticitat perdurava durant mesos. No era pas un xiclet, eren daus de goma amb diversos gustos i colors. Podien ser envasats en bossetes i mantenir-se en condicions òptimes durant molts mesos; s'assecaven lentament en climes secs i s'humitejava de nou quan el clima era humit. Es desfeien a la boca i tenia qualitats evacuants. La composició era senzilla, i tenia en la seva preparació la clau de volta perquè el producte acabat fos ben diferent de tot el que hi havia en el mercat. Crec que encara no ha estat igualat; sobretot pel que fa a la seva estabilitat. La seva difusió va anar augmentat fins al tancament del laboratori. I sempre es va vendre només a les farmàcies.

Es van preparar tres tipus: el més conegut era el variat o “**Panaché**”, després va seguir-lo un altre que se'n deia “**Morangos Dos**” de menta, i finalment els de “**Pegadolça**”. Registrats a la Direcció General de Sanitat H.A. amb el número 6965, sota l'aval del Laboratori Pérez-Iborra i la marca **SORSA**, van començar a ser coneguts; l'eslogan “**Daus de goma al suc de fruites**” estava escrit en català, castellà, anglès i francès des del mateix moment en què es van posar a la venda el 1961.

La capsa era vistosa, un xic “*in*” diríem ara, però de resultat eficaç. Hi havia representat una parella de nois (noi-noia) amb la bosseta als dits, i en forma d'aurèola hi havia un seguit de fruites (*cireres, albercoc, plàtan, maduixots, taronja, poma, préssec, pera, etc.*) i la indicació de “*masque y coma fruta en goma -recuperador de energías- indispensable para los deportistas*”. Al darrera es recordava un consell eloqüent, entenedor i sobretot, eficaç: “**No arrincone este expositor EXHIBIR ES VENDER**”. El disseny d'aquesta caixa va ser, com moltes de les coses de Pérez-Iborra, inspirat en d'altres dissenys, doncs les dues figures havien estat extretes d'un anunci que havia trobat en una revista estrangera antiga i les va fer redibuixar quasi iguals.

Els Morangos va ser un dels millors i més coneguts productes fabricats pel Laboratori i que sempre van ser venuts a les farmàcies.

Altres productes fabricats en aquella època són: **PERLETAS**. Eren petits caramels amb forma de gotes. Servits a granel o embossats en sobrets eren per obsequiar les farmàcies als seus clients.

COLORINES, anisets de diferents colors que anaven en bossetes de 50 grams on s'hi cosia una cartolina amb el seu nom i que permetien també l'adreça, el telèfon i el nom de la farmàcia corresponent. Va tenir una gran acceptació, ja que es donaven a infants i grans.

També es van fabricar una sèrie de caramel·lària àcid (**ACIDROPS**, **MELAVET**, etc.). També l'any 1969, va sortir al mercat un altre caramel, aquest cop de mel amb el nom de **FLODEMEL** (número de registre 563.244), i va ser envasat en una capsula de plàstic dur amb un dibuix d'abelles i flors imprès a serigrafia.

EL "LABORATORIO PÉREZ-LBORRA", DE OLIVO 22, DE SISTRELLS, A BADALONA (1965-1978).

L'any 1961, Pérez-lborra, encara sense farmàcia, va veure la possibilitat de poder establir-ne una de nova al carrer Olivera 22 (abans carrer Olivo) en el barri de Sistrells de Badalona. Membre fundador de l'Associació de Veïns del barri de Sistrells, comprà allí una planta baixa, i en pocs anys, va edificar quatre plantes per fer el traspàs del laboratori l'any 1965.

Sol·licitat el permís amb una instància al Ministeri de Governació en base a l'article 5è de l'apartat 1-B del Decret de 31 de maig de 1957, se li va concedir després de moltes gestions. Fou essencial l'ajut econòmic de dos cunyats seus. No va ser fàcil obrir una nova farmàcia en aquell indret: *carrers infernals sense voreres ni asfaltats, que es convertien en petites rambles quan plovia, amb una il·luminació de bombeta, casetes de totxo fetes per la mateixa població d'origen immigrant, algunes sense aigua corrent, amb un clavegueram molt deficient, etc.*

Va començar a donar servei l'octubre de 1962. La instal·lació de la farmàcia al barri de Sistrells va semblar baixada del cel, sobretot perquè es mantenia oberta molt més del que les lleis dictaven. Oferia un servei extraordinari, ja que l'Andreu Saura, ajudant de farmàcia de Pérez-lborra durant cinquanta anys, va anar a viure en un dels pisos de sobre la farmàcia. Tothom sabia que l'Andreu hi era sempre. Tocaven el timbre... i baixava.

Però les dificultats no van acabar. Quatre farmacèutics van al·legar que la nova farmàcia no complia les ordenances de distàncies i “*alegando que los servicios farmacéuticos de la Barriada en donde trata de instalarse el Sr. Pérez-Iborra estan debidamente atendidos, por lo que solicitan la denegación de la licencia solicitada*”. Revisades les distàncies per l'Ajuntament de Badalona, aquestes eren de 1000, 990, 970, 770 i 700 metres de les farmàcies properes, i per tant, el Ministeri de Governació i el Col·legi Oficial de Farmacèutics van autoritzar la nova farmàcia el mes d'abril i maig de 1962 ¹⁶.

Farmàcia i Laboratori tornaven a estar en el mateix indret, però la seva activitat professional continuava independent. La nova ubicació era prou gran per fabricar tota la gama de caramel·lària farmacèutica que s'anava introduint i la que es volia fabricar de nou, que principalment era el PULMOLLAN i el PULMOVERD ¹⁷.

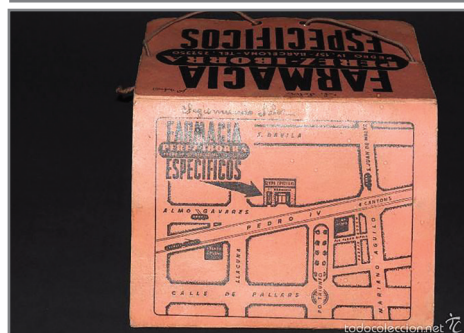
Els antics preparats que fins ara havia fet es van deixar de fabricar (CREMAMINT, TALCOMINT i PASTILLES HELIX, juntament amb tota la gama de pomades galèniques, etc.).

En aquests nous locals s'incrementaren totes les produccions i se'n feren de noves, a saber: els MORANGOS, les dragees anomenades DROPS (*Acidrops de taronja, llimona, maduixa, i variats, i els Mentadrops*), les PERLETAS, els COLORINES, les PERLAS A LA GOTA, i la sèrie de caramels balsàmics MELAVET, BONAMEL, MENTAROSA, REGALIZMEL, MELIPTOS. Anaven en capsos metàl·liques i obtenien una bona acollida.

Algunes variacions, com els MIGROS (número de registre 623.225), o el KYOTOS van tenir sortida cap al Marroc i Jordània, i d'altres es van vendre en un moment determinat.

¹⁶ Vegeu instància presentada per A. Pérez-Iborra al Ministerio de Gobernación amb la petició d'instal·lació d'una nova farmàcia al barri de Sistrells de Badalona, (sense data); Igualment instàncies a l'Ajuntament de Badalona perquè acrediti les distàncies mínimes entre el punt elegit i les altres farmàcies, datades a Barcelona 24 de juliol de 1961 i 5 de setembre de 1961. També la resolució del Ministerio de Gobernación autoritzant la Instal·lació de la seva farmàcia, de data 4 d'abril de 1962: Respecte de la Inspecció Provincial de Farmàcia, el Col·legi de Farmacèutics li va fer saber en data de 2 de maig de 1962, que no hi ha cap obstacle legal per obrir aquella farmàcia i cita que en l'expedient s'hi van personar en contra de l'obertura els farmacèutics Manuel Blasco Gil, Joan Salla Pallas, Miquel Mensa, i Ricard Masnou Colominas, establerts tots ells a Badalona. Signava el President el Col·legi Pere Vintró. ARXIU A.P-I.

¹⁷ De la meua col·laboració, treball i experiència en el Laboratori durant uns quants anys en va sorgir un llibre per a infants. “Ja sabem com es fan els caramels” d'Alfred Pérez-Bastardas i il·lustrat per Maria Rius Camps; editorial Iglesia de Ediciones. Madrid 1975. Hi ha també una edició en castellà.

Funda per receptes.

EL PULMOLLAN.

El problema de registre es va acabar el 1975 i es van posar a la venda immediatament. Tota aquesta producció es va acompanyar d'uns dossiers de propaganda que a Catalunya i València es feia en català, no sense algunes protestes de farmacèutics valencians, però el resultat va ser molt bo ¹⁸.

El PULMOLLAN venia envasat en capsles metàl·liques vermelles, del color de la qual la propaganda se'n va servir per concretar “les de la capsula vermella”. Eren “pastilles d'acció buco-faríngea i bronquial”. Número de registre 53.061 i el codi de barres era 9048471. La seva fórmula era:

<i>Terpina</i>	3,8 mg.
<i>Mentol</i>	0,76 mg.
<i>Benzocaína</i>	0,5 mg.
<i>Excipients: Mel blanca, glucosa, sucre i essència de Badiana.</i>	

La intenció era la fabricació en un futur del PULMOLL xarop. Va haver problemes de registre: no s'acceptava el nom de PULMOLL (per culpa dels supositori PULMOL), i per tant, quan es registrà PULMOLLAN calgué introduir un canvi en la fórmula acceptat pel Laboratori Lafarge; igualment problemàtic va ser el contingut: no acceptaven una capsula de 100 pastilles, només donaven permís per a la de 20; com que la xifra era irrisòria degut el tipus de pastillatge, finalment van claudicar i acceptaren 40 pastilles per capsula, juntament amb discussions pel preu proposat ⁽¹⁹⁾.

Avui dia el PULMOLL continua present a tot Europa. Semblava que a la llarga el Laboratori Lafarge-Sanofi es vincularia al Laboratori Pérez-Iborra per relançar-la ho; però no va ser així, més aviat va menysprear continuar a Espanya i Portugal, tot i que, Pérez-Iborra va reconèixer que les marques i patents registrades a Espanya els pertanyien a ells, i van ser cedides al Laboratori Lafarge. De fet, el Laboratori Pérez-Iborra produïa sota la llicència de Lafarge. Per això va creure que les noves marques havien de ser propietat del Laboratori Lafarge. Tot un exemple de col·laboració i lleialtat, que en donen fe les cartes i els documents intercanviats.

¹⁸ Vegeu les cartes o el nom de la propaganda amb frases com “la perlera pongaselas en el c...” i d'altres del tipus, “traducción”, “soy español”, etc. A. Pérez-Iborra, no va creure oportú en aquell moment fer-ne una edició bilingüe de la seva propaganda, i era difícil saber en quina llengua calia dirigir-se als farmacèutics. ARXIU A.P-I.

¹⁹ Vegeu dossier, cartes i documents a ARXIU A.P-I.

La presentació del PULMOLLAN era acurada, amb expositors de cartró o metàl·lics, i fent una atenció propagandística directament als farmacèutics, perquè creguessin en l'eficàcia d'aquells productes. L'augment de la producció i de les vendes i de tota la infraestructura comercial va fer evident la insuficiència de les instal·lacions, quasi obsoletes, i es va tornar a canviar de local buscant definitivament una emplaçament model.

EL "LABORATORIO PÉREZ-IBORRA, S.A.", DE BADALONA (1979-1995).

Per altra banda, el Laboratori necessitava una injecció econòmica i una modernització estructural. Així es va transformar en Societat Anònima, mentre Pérez-Iborra va deixar-ne el comandament directe a causes de la seva jubilació; aquesta nova situació no va ser gens favorable i el resultat econòmic se'n va ressentir fins al punt que els socis van demanar que Pérez-Iborra el dirigís de nou, cosa que va passar entre 1981 i 1990. Una nova situació es va donar amb la intencionalitat que el laboratori passés a mans de Lafarge-Sanofi-Labal, però finalment no va ser possible.

Renovat i instal·lat amb tots els avenços necessaris, la nova ubicació va resultar eficient: es tractava d'una nau industrial en el polígon Sud-Llevant (carrer Nonell 2 cantonada Vallmajor). La producció va ser molt superior ja que disposava de maquinària especialment dissenyada per empaquetar la caramel·laria (*sèries àcides i balsàmiques*), envasats en "blisters", "vacuums" de producció del caramel, màquines de comptar i envasar el PULMOLLAN i la resta de caramel·laria farmacèutica, i màquines semi-automàtiques per produir els MORANGOS. Va ser possible produir fins a vint mil caixes diàries.

Calia plantejar-se una comercialització idònea. Aquest problema mai resolts bé, i sobretot en l'intent de traspasar el laboratori a un grup potent que li donés l'empenta definitiva, va comportar moltes tensions entre els socis, d'entre els quals Pérez-Iborra era minoritari.

En les noves instal·lacions es van fabricar un seguit de productes fruits de l'experiència acumulada per Pérez-Iborra, Esteve Soriano i Andreu Saura Sorolla.

Les sèries d'ACIDROPS van continuar juntament amb la balsàmica de MELAVET, BONAMEL, MENTAROSA, REGALIZMEL, MELIPTOS, un especial anomenats MENTADROPS. Del grup de caramel·lària farmacèutica es van fabricar el PULMOLLAN, el PULMOVERT (mentol-eucaliptol), el PULMOBÓ (*herbes aromàtiques*) i el PULMOFORT (*de menta forta*); i una sèrie de dragees com anissos DIABLOTINS (*perles de pega dolça anglesa*) i DIABLOVERDS (*perles d'herbes i mentol*), totes amb el Registre Sanitari Industrial número 23-4037 CAT. Igualment les PERLETAS, COLORINES, LAGRIMONES i l'altra estrella de la producció els MORANGOS.

Els directors tècnics del Laboratori van ser A. Pérez-Iborra principalment, i els darrers anys R. Blay Lluch i E. Ballester. En la darrera etapa la distribució i comercialització del PULMOLLAN les van dur a terme els Laboratoris Midy SA, del grup Sanofi. I a Portugal el PULMOLL amb les dues modalitats (capsa vermella i verda) i fabricat pel Laboratori Pérez-Iborra es van vendre per Sanofi-Portugal Lda. Divisió Midy.

Alguns exemples de continguts propagandístics que s'adreçaven als farmacèutics. Aquestes cartes dirigides a companys-amics-col·legues tenien molt bona acollida i servien per introduir els productes als taulells de les farmàcies, perquè "EXHIBIR ES VENDER" i "NO ARRINCONA ESTE EXPOSITOR, TENERLO A LA VISTA DEL PÚBLICO LE REPORTARA BENEFICIOS", era una manera clara de divulgar el que tot bon farmacèutic ha de saber i que ell per la seva experiència coneixia.

La campanya sobre “PERLETAS” i “COLORINES”, realitzada des de 1972, va servir per donar a conèixer-les a la major part de farmàcies espanyoles; contenia una carta i un tríptic amb un dibuix en blanc i negre d'una farmàcia vista des de darrera el taulell amb uns nens i la seva mare, justament en el moment que el farmacèutic els dona els **COLORINES** d'obsequi amb el lema: "Hijo obsequiado, madre agradecida". El dibuix era de la il·lustradora Maria Rius. Al darrera s'enviaven dos o tres bossetes. Amb una mostra dels caramels amb les característiques, forma específica, composició, envasats, etc., i els preus corresponents amb els detalls dels costos, vendes i marges farmacèutics, juntament amb un full de comanda. El més interessant, però, des del punt de vista conceptual, era la carta

(en català o en castellà) en paper oficial del laboratori amb les dues circumferències de colors vermell i verd, que simbolitzaven les capsas de Pulmollan i Pulmoverd, i que tenia un redactat de companyerisme, dirigit als farmacèutics directament, lluny de les propagandes estàndards tan poc personalitzades; el text era aquest:

"Quants anys portes atenent darrera el taulell de l'Oficina de Farmàcia?. Et diré els que hi porto jo: 52. I et puc assegurar que en aquests anys he après moltes coses de les quals a la facultat no se'n fa esment, i que han resultat essencials per al meu bon desenvolupament. D'entre elles cal

destacar aquella que resumeix tan bé el popular adagi espanyol: "Hijo obsequiado, madre agradecida".

"Parla clar, oi?. Els fills són constants acompanyants de pare o mare en les seves visites a la Farmàcia, i el qui els atén, queda a mig fer si no destaca la seva presència, obsequiant-los amb les tradicionals "boletes farmacèutiques". Aquest "petit" obsequi, que la quitxalla rep veient-lo "gran", la mare l'agraeix".

Explica Pérez-Iborra que existien normatives obligant a l'enbossament d'aquelles "boletes" i per fer-ho rodó incloure-hi alhora el nom de la farmàcia i l'adreça de qui obsequiava.

"En això nosaltres í emparades per la llei sense perdre la simpatia dels petitons a qui van destinades. Tu les deus conèixer; són les anomenades Perletas, les unes i Colorines, les altres".

"Normalment es donen d'obsequi, però des d'ara, també es poden vendre. El seu preu és a l'abast de tothom. No rebutgis cap de les seves possibilitats. Pagant-les o no, et seran sol·licitades i agraiïdes".

"Et faig arribar mostres de totes dues presentacions, a l'ensems que les ofertes per proveir-te'n, i creu-me, fes-ho: n'obtindràs positius resultats. Et parlo per experiència. Amb els millors desitjos, una abraçada!. Amb la signatura i el nom d'Alfred Pérez-Iborra i a sota "Farmacèutic: Director-Gerent"⁽²⁰⁾.

⁽²⁰⁾ Vegeu tota aquesta campanya propagandística a Arxiu A.P.I.

Era, si més no, quasi un atreviment que un laboratori farmacèutic es dirigís als seus futurs clients amb un to diferent, de companys d'ofici i d'experiència. No es tracta d'una propaganda neutre, sinó d'arribar al convenciment amb una explicació lògica, natural i quasi patern-col·legial, d'aquell que sap per anys i panys atraure's la clientela. Tot una manera de fer i de sentir. No era pas el laboratori qui enviava una carta sinó directament A Pérez-Iborra, l'home, el farmacèutic, sense intermediaris.

De semblant manera es va fer amb altres campanyes, per exemple la del Pulmollan; en aquest cas la carta dirigida igualment al "Benvolgut/da col·lega" els deia:

"Com a bon apotecari, deus tenir bona retentiva. Recordaràs que temps enrere, vàrem presentar-te els productes Perletas i Colorines, que tan justament posen de relleu l'adagi espanyol "Hijo obsequiado, madre agradecida". Oi que et fan quedar bé i n'estàs content? Segueix amb aquests, no els deixis."

"Ara volem parlar-te d'uns altres: les "pastillas PULMOLLAN" i les "pastilles Pulmoeverd" presents a tot Europa amb el nom de "pastilles PULMOLL" dins d'una capsula vermella les primeres i d'una de verda les segones".

"Al nostre país, els consumidors les coneixen i estimen des de l'any 1975 per la seva acurada presentació, pel seu bon paladar i, sobretot per la seva eficàcia terapèutica: "contra la tos" diuen les capsules vermelles, i per a la "defensa respiratoria" les verdes."

"Ben cert és que les "pastillas Pulmollan" acaben amb la tos, com les "Pastilles Pulmoeverd" eliminen les molèsties respiratòries dels refredats. Fes-ne provatures amb les que t'arriben dins els sobrets-mostra i et convenceràs que "són les millors" per recomanar-les als sofrents."

Hi afegeix que facin una ullada als preus i marges corresponents i acaba dient-los:

"vulgues quedar bé; que no manquin a la teva Farmàcia! La gent es refia de trobar-les-hi. Ja saps que tots els majoristes en tenen, i, si més no, recorda't del nostre telèfon (...). Una trucada i les tindràs a casa teva".

"Gràcies. Amb els millors desitjos, una abraçada". Signat per ell i el nom d'ell amb el corresponent "Farmacèutic i Director-gerent" ⁽²¹⁾.

Positiu o no, era tota una manera de pensar i de fer del seu fundador.

(21) Vegeu les cartes i algunes contestes al dossier de propaganda del laboratori. Arxiu A.P.I.

LA DARRERA ETAPA.

Quedava clar que el Laboratori Pérez-Iborra no podia afrontar tot sol la comercialització i la política d'expansió de tots els seus productes. Entre administració, tècnics i treballadors hi treballaven més de vint persones. Una molt deficient gestió de l'administrador de la societat entre 1978 a 1981, va perjudicar seriosament el desenvolupament i la continuació del laboratori, quan Pérez-Iborra ja havia pres la decisió de retirar-se i jubilar-se.

A partir del 1982, calgué reconstruir tota la confiança financera del laboratori. Per això, i tenint present alguns problemes seriosos derivats de la legislació sobre laboratoris que havia canviat recentment i que afectaven la responsabilitat directa de Pérez-Iborra i no la de la Societat Anònima, A. Pérez-Iborra fou nomenat de nou administrador-gerent del laboratori, el qual, en poc temps el va aconseguir reactivar. Va ser necessari una reducció de jornada de treball el 1983 i un estricte control de despeses i pagaments. A la llarga però, aquest sacrifici tampoc va servir per acabar de consolidar el laboratori i buscar-ne solucions, i a la vegada preparar seriosament i eficaçment el seu traspàs i venda a un grup farmacèutic interessat en tots els productes elaborats pel Laboratori Pérez-Iborra.

Així, vers el 1985, Pérez-Iborra havia retornat la confiança i les vendes, i semblava imminent el traspàs del laboratori al grup Sanofi. Per això, es va voler ser present a les pantalles de la televisió catalana (TV3) amb un anunci de molt poca durada però realista: la mini-història venia a concretar que qui té tos prengui pastilles Pulmollan; es veia un senyor jove que tossia i una veu en off que li preguntava: “*tu què fas quan tens tos?*”, i automàticament l'home tossia varies vegades; i la veu en off li deia: “*no, no, vull dir que prens?*”, i aleshores alçant la mà al nivell del pit ensenyava una capsa de Pulmollan i deia: “*jo prenc pastilles Pulmollan, les de la capsa vermella*”. Tot plegat havia durat 10 segons.

N'hi havia prou i va fer efecte: en els dotze dies que va sortir en pantalla les vendes es van incrementar més d'un vint per cent. Era tot un començar, potser un salt endavant; en tot cas les deficiències comercials no es podien resoldre amb anuncis. Calia un nou equip humà, uns nous socis disposats i econòmicament forts que, el laboratori, fins ara no havia tingut. Potser els anys de preparació van durar massa, ja que A. Pérez-Iborra no tenia tampoc la força econòmica que l'amplitud del negoci requeria, i els accionistes de la

societat anònima no eren adients a una entesa ni al projecte a que s'havien incorporat. Per altre part, la divisió alimentària del Laboratori Pérez-Iborra, és a dir, els Morangos, els Drops, tota la secció balsàmica, etc., feia nosa al grup Sanofi, per no encaixar potser dins dels paràmetres farmacèutics. Tot i que tenien una sortida comercial molt potent.

Divergències i individualitats poc disposades a un treball d'equip compenetrat i eficient no van permetre al Laboratori Pérez-Iborra la seva consolidació, quan totes les seves especialitats tenien comercialment una bona acollida. Si per inclinació i finalitats semblava evident que el grup francès fabricant del Pulmoll havia de ser qui controlés el laboratori, i se'l fes seu, la realitat no fou així. Quan aquest projecte va fallar, va ser molt més difícil la seva incorporació a laboratoris farmacèutics clàssics. El temps jugava en contra seu. Les darreres decisions, precipitades, només van servir per vendre'l a males mans. Aquestes, incapaces econòmicament, no van complir els pagaments establerts, originant una fallida que va precipitar el tancament del Laboratori el 1995.

Amb aquest tancament moria un esperit farmacèutic molt peculiar, un tarannà individual i lliure, una vida dedicada plenament a aquell projecte, sense trobar-hi un desenllaç satisfactori. Era també, potser, la fi d'un "romanticisme professional", tal com Alfred Pérez-Iborra s'havia auto definit el 1956 en l'entrevista a Sir Hugh Linstead, president de la Federació Internacional Farmacèutica en la seva XVI Assemblea General reunida a Londres, dins la secció "Habla para Nosotros" que regularment escrivia sota el pseudònim de Freddy per la "Circular Farmacéutica"⁽²²⁾.

Alfred Pérez-Iborra fou un apassionat del periodisme professional, doncs no en va, havia dirigit i fundat la revista "Circular Farmacéutica". Era, també, un enamorat de l'ofici d'"apotecari-farmacèutic"; segurament per això li va ser concedit el títol de "Col·legiat Distingit" per la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona el 1987, "en virtut dels mèrits assolits en la seva dilatada vida professional"⁽²³⁾, de la qual el Laboratori en va ser una part important.

⁽²²⁾ Vegeu Circular Farmacéutica núm. 155-156-157 de juliol-agost-setembre de 1956, any XIV pàgs 276-277.

⁽²³⁾ Vegeu el Diploma de data 11 de maig de 1987 signat pel president del Col·legi Josep M. Gras Isern i el secretari Ramon Magriñà Brull Arxiu A.P.I.